

Földi József

A JÁSZ-FARAGÓ CSALÁD ŐSEINEK EREDETI NEVE

*Jász-Faragó Sándor emléktáblája
a szülői ház falán*

Az egyik leggyakoribb árokszállási család-név a Faragó. Nem véletlenül született meg ez a mondás: Ezér Gyenés, millió Pethés és számtalan Faragó. Szükségszerűen születtek meg az egyes Faragó családok ragadványnevei, melyekből eddig 63-at sikerült összegyűjtenem.

A Jász-Faragó család a balatoni Farkas, az árokszállási Móczár és a kecskeméti Pethes család mellett városunk legismertebb, leghíresebb családjai közé tartozik. A Faragó család Jász előneve, ellentétben a fent említett másik három család előnévvel, nem nemesi előnév, de nem is ragadványnév. A Jász előnevet Faragó János kapta 43 éves korában, 1846-ban József nádortól személyi szolgálatai jutalmául. (Sajnos azt nem sikerült felkutatni, hogy melyek voltak ezek a szolgálatok: katonai, diplomáciai vagy más jellegű.) A Jász előnév adományozását, használatának engedélyezését Faragó János kérte a nádortól. A kérelmező szülei Faragó Antal és Csuka Apollónia voltak.

Ezzel az előnévvel könnyen azonosíthatóvá vált ez a Faragó család, de nem úgy, mint a többi hasonló nevű familia, melyeknél a legkülönbözőbb, nem hivatalos ragadványneveket használt az árokszállási lakosság.

József nádor kiváltságlevele Faragó Jánosnak: „érdemes, szép személyi szolgálatokkal szerzett a személyes kiváltság képen tényleg birtokolt jogát mely szerént több ugyan illy nevezetű Jászsági Redemptus Nemzetségek előtt s Tőlük el-külömböztetvén a Jász nevezetű neve elébe ki írhattya.” „Csakis az Ó Nemzetsége gyakorolhattya” „Ezek szerint: Vitézlő Jász Faragó János jász redemptus ugy maga, valamint Törvény szerint való minden egyenes ivadékaik azonkép a Jász kiváltságokban és tul is minden ügybéli dolgokban a nevök elébe a Jász nevezetű így ki is írhattyaq vagyis eme különösb kiváltság Vitézlő Nemzetsége sérthe-

tetlen joga s Rájuk tartozik.” „Kelt: Alcsuton Kisasszony hó huszonkettedik napján Urunk Ezernyolcszáz negyvenhatodik évében. József Nádorispány sk.”

Az előnevet adományozó nádori levél eredetije Orbán Miklósné Faragó Klára 70-es években írt Családi krónikája szerint az Országos Levéltárban található. A család birtokában csak másolat maradt. Bár a cím fiú ágon öröklődött, hamar feledésbe merült, és csak a következő században bukkan fel. A Jász-Faragó név XX. századi legismertebb, sőt hivatalosan egyetlen jogos viselője, a dédunoka, Jász-Faragó Sándor (1888–1967) gyógyszerész, grafikák, festmények, freskók, díszletek, humoreszkek, karikatúrák, szindarabok, történetek, mesék sikeres alkotója, illetve szerzője, színházi rendező stb. volt. Meglepő módon a család többi tagja, leszármazottja nem használta a Jász előnevet, maradtak csak Faragók. A családdal Papp-Nagy ágról való rokonságunk és Papp Károly nagyapámmal való közvetlen szomszédság okán gyerekkorunkban számtalan napot töltöttünk a bátyámmal együtt Jász-Faragó Sándor (nekem: Sándor bácsi) patinás, jász tornácos házában és csodálatos kertjében. Édesapja, Faragó Sándor az Önkéntes Tűzoltó Egylet első parancsnokainak egyike volt. Felesége, Nagy Erzsébet 1893. november 4-én nagyapám keresztanyja lett.

Faragó Jánosné, Anci néni Jászárokszállás ismert és elismert néprajzkutatója 1987. május

*Faragó Sándor tűzoltóparancsnok
díszmagyarban*

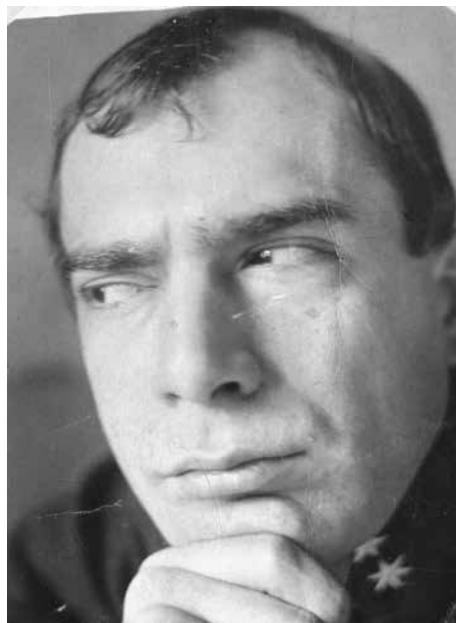
20-i levelében a következőkről tájékoztatott: „Sikerült előhalásznom az 1977. évi Múzeumi Levelek 35-36. számát, melyben közölték Jász Faragó Sándor családfáját jegyzetfüzetéből, szépapáig, szépanyáig bezárólag. Múzeumi levelek: 35-36. szám, 17. oldal. Jász Faragó Sándor családfája jegyzetfüzetéből. Adatok. I. Apai ágon 1., Magam: Jász Faragó Sándor. Szülők: Sándor/Nagy Erzsébet. 1988. 03. 06. J. Á. Apám: Faragó Sándor második gy. Szülők: János/Szokoli Ilona, 1861. 12. 28. J. Á. Nagyapám. János 4. gy. Szülők: János/Guba Terézia, 1826.04.26. Dédapám: Faragó János, szülők: Antal/Csuka Apollónia, 1803. 05. 17. J. Á. Ükapám: Faragó Antal. Szépapám: Zsitnyánszky János, szépanyám: Telek Erzsébet.”

Besenyi Vendel jászberényi és Füleki Sándor árokszállási családkutatók segítségével a jászberényi anyakönyvekben (vélelmeztem korábban, hogy Berénybe vezetnek a szálak) megtaláltuk a család (kizárólag Sándor bácsi által feljegyzett)

őset, Zsitnyánszky Jánost. Gondot okoz, hogy Jász-Faragó Sándor nem írta be a leszármazásnál a dédapja, Faragó János születési évszámát, bár ezt 1803. 04. 17-i dátummal megtaláltam az árokszállási keresztelési anyakönyvben. Nem írta be továbbá ükszüelője, Faragó Antal születési dátumát sem, sőt üknagyanyja, Csuka Apollónia nevét sem. Nyitott kérdés, hogy miért nem írta be ezeket az adatokat. Az előnévszerző apja, Faragó Antal az 1700-as évek II. felében szülehetett. Berényi kutatásunk során nem találtuk meg a születési dátumot. Az árokszállási keresztelési anyakönyv 1778. év június 16. és július 8. közötti időszak adatokat tartalmazó 415 lapjának felső felét valaki barbár módon kitépte... Ekkor azonban nem születhetett Faragó Antal, mivel az árokszállási házassági, illetve halotti anyakönyv adataiból visszaszámítva világra jött 1766-ban vagy 1764-ben történhetett. Vélelmezem, hogy Jászberényben született, még Zsitnyánszky néven. Ő kerülhetett át Árokszállásra, és valószínűleg ő vette fel a Faragó nevet.

Ez a Faragó család nem volt nálunk eredetileg redemptus, nem is lehetett, mert egyrészt 1745-ben még nem is voltak az apai ági felmenők Árokszálláson, de ha mégis itt lettek volna már akkor, Zsitnyánszky nevű nincs a Liber Fundiban. Faragó János mégis jogosan hivatkozott kérelmében jász redemptusságára, mert Berényben három Telek családnevű is redimált, s vélelhetően Telek Erzsébet valamelyik redemptus család tagja lehetett. Zsitnyánszky nevű redemptus az egész Jászságban nem fordult elő. Az árokszállási redemptusság is megalapozottá vált a Guba és Csuka családból történt házasság alapján.

Felmerül bennem a kérdés, hogy ha oly sok Faragó család élt már Árokszálláson a XVIII. század II. felében is, akkor Faragó Antal miért pont ezt a nevet választotta a Zsitnyánszky helyett. Szerintem azért, mert az ősei a Felvidéken, vélelmezhetően Zólyom vármegyében éltek, ahol, mint tudjuk, általában szeretik és értik is a fával való foglalkozást. A Faragó leszármazottak közül számosan remek kézügyességgel rendelkeztek, akadt köztük olyan is, aki még hegedűt is tudott készíteni – nem is akármilyet. A zólyomi eredet némileg sérthette a család jász öntudatát, de Sándor bácsi emberi nagyságát mutatja, hogy ennek ellenére ő volt az, aki nem szégyellte a Zsitnyánszky nevet, és hűen lejegyezte füzetében a Faragó család Zsitnyánszky eredetét.

*Jász-Faragó Sándor grafikusművész
portréja*

Kutatásunk a rajtunk kívül álló okok miatti kudarcok ellenére további eredményekkel is szolgált. A jászberényi házassági anyakönyvben adatolt Sándor bácsi szépszüleinek, Zsitnyászký Jánosnak és Telek Erzsébetnek 1781-ben kötött frigye. Meggyőződésem, hogy az apai ági szépszülők szüleit is megtaláltuk Jászberényben: 1750. február 28-án ugyanis itt kötött házasságot Zsitnyászký Mihály és Túróczy Ilona. A dátumok alapján nem tévedhetünk nagyot, ha bennük látjuk Zsitnyászký János szüleit!

Utóirat: 1999. július 12-én meghalt ifj. Faragó Tibor, a család utolsó férfi tagja. 49 éves volt és nőtlen. Gyermekai nem születtek, így nincs immár senki, aki a Jász-Faragó nevet tovább vinné.